

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΣΥΝΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

1. Η εθελοντική συμμετοχή είναι απαραίτητη. Δεν μπορούμε να υποχρεώσουμε κάποια-ο να συμμετάσχει σε κάτι που δεν θέλει. Η τάση είναι, βλ. ΜΝΑΕ, η συνδιδασκαλία να εξαπλώνεται ολοένα και περισσότερο, άρα το δίλημμα «μέσα στη μόδα» ή «παλαιομοδίτες» είναι υπαρκτό.
2. Ας μιλήσουμε σε κάποιον που ξέρει για τα ζητήματα αυτά είτε είναι ο διευθυντής-τρια, είτε κάποιος συνάδελφος-ισα. Μπορεί να έχουν υλικό και εμπειρίες που θα μας βοηθήσουν να κάνουμε μian αρχή.
3. Επιμόρφωση: το αιώνιο αίτημα-άλλοθι για πολλούς-ες από μας επανέρχεται επιτακτικά. Ξεκινώντας την περιπέτεια της συνδιδασκαλίας πρέπει να είμαστε κατάλληλα προετοιμασμένοι. Η αναζήτηση ειδικών σεμιναρίων και ανθρώπων που μπορούν να μας επιμορφώσουν κατάλληλα, μαζί με τον-την συνεργάτη μας.
4. Η νέα αρχή, αυτή της συνδιδασκαλίας, απαιτεί «νέρωμα του κρασιού» και από τους-τις δυο. Κάποια πράγματα πρέπει να τα ξεχάσουμε ή να τα υποβαθμίσουμε προκειμένου να προχωρήσει η συνεργασία. Απαραίτητο είναι να υπάρξουν αμοιβαίες υποχωρήσεις και κατανόηση. Μπορούμε να κάνουμε μια συγκεκριμένη συζήτηση με τον-την συνεργάτη μας, ξεκαθαρίζοντας το τι περιμένουμε, τι επιθυμούμε, πως βλέπουμε γενικότερα τα πράγματα.
5. Μικρές προσδοκίες στην αρχή. Ξεκινάμε βάζοντας μικρούς συγκεκριμένους στόχους για το τι θέλουμε να επιτύχουμε εμείς και οι μαθητές-τριες μας. Στο δρόμο αναθεωρούμε διαρκώς τα αρχικά πλάνα μας.
6. Προετοιμασία της τάξης. Όπως και οι καθηγητές-τριες, έτσι και οι μαθητές-τριες χρειάζεται να προετοιμαστούν για το τι πρόκειται να γίνει. Τους ενημερώνουμε και συζητάμε μαζί τους για τα σχέδιά μας.
7. Η ενημέρωση των γονέων. Ένα γράμμα στους γονείς που θα εξηγεί τα της συνδιδασκαλίας μπορεί να μας βοηθήσει στο έργο μας. Οι γονείς πρέπει να είναι στο πλάι μας στην προσπάθεια αυτή και όχι απέναντι.
8. Ενημέρωση όλων των συναδέλφων για την προσπάθεια. Όταν όλοι, συμπεριλαμβανόμενης και της διεύθυνσης γνωρίζουν το τι γίνεται, τότε θα αποφεύγουν να απασχολούν τον ένα-μια από τους-τις δυο για διάφορους λόγους κατά τη διάρκεια της συνδιδασκαλίας.
9. Κοινότητα πραγμάτων και γνώσης. Οι δυο συνεργάτες-τιδες μοιραζόμαστε, με ισότιμο τρόπο, τόσο την τάξη και τον εξοπλισμό της, όσο και όλο το πνευματικό υλικό που μπορεί να μας χρησιμεύει.
10. Κοινό πλάνο εργασίας. Δουλεύουμε μαζί για το πλάνο διδασκαλίας. Άσχετα αν ο ένας-μια είναι πιο έμπειρος-η σε τέτοια ζητήματα. Καλύτερα να υπερβάλουμε λίγο στο σχεδιασμό, παρά να τον

υποτιμήσουμε. Για να δουλεύουμε μαζί απαραίτητες οι κοινές «κενές» ώρες και η διευκόλυνση εκ μέρους της διεύθυνσης.

11. Κοινές αρχές μέσα στην τάξη. Το να έχουμε κοινή αντιμετώπιση σε ζητήματα συμπεριφοράς των μαθητών-τριών μας για παράδειγμα αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση συνύπαρξης και όλα αυτά τα ζητήματα πρέπει να τα συζητήσουμε και ξεκαθαρίσουμε με ειλικρίνεια από την αρχή.
12. Το αίσθημα του δικαίου. Οι συνεργάτες-τισες κινούνται μέσα σε ένα κλίμα δικαίου όπου ο καθένας-μια παίρνει αυτό που χρειάζεται ή έχει ανάγκη και όχι υποχρεωτικά το ίδιο με τον-την διπλανό-η του. Το τι θεωρούμε δίκαιο είναι απαραίτητο να ξεκαθαριστεί από την αρχή της συνεργασίας, ώστε να μην υπάρχουν παρεξηγήσεις που οδηγούν σε διαλυτικά φαινόμενα.
13. Δυο κωπηλάτες-τισες καλύτεροι-ες από έναν-μια. Το να υπάρχει και κάποιος-α άλλος-η για να μοιραζόμαστε ευθύνες, δουλειά, κόπο, βαθμολογίες, ακόμα και «πλάκα» είναι από τα μεγαλύτερα ατού της συνδιδασκαλίας.
14. Κάθε συνεργάτης-τισα καλό θα είναι να εστιάσει στα σημεία που θεωρεί πως είναι δυνατός (π.χ στο να εξετάζει ή να βαθμολογεί). Προσπαθούμε να βελτιώσουμε τα σημεία που αισθανόμαστε αδυναμία.
15. Εκμετάλλευση όλων των δυνατοτήτων που υπάρχουν. Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε ιδέες και τεχνικές που έρχονται από διαφορετικά γνωστικά πεδία από το δικό μας, τρυκ που χρησιμοποιούν συνάδελφοι άλλων ειδικοτήτων και οτιδήποτε άλλο θα μας βοηθήσει να βελτιώσουμε τη δουλειά μας και τα αποτελέσματά της.
16. «Είναι τα δικά μας παιδιά». Είναι σαφές πως, όταν μιλάμε για συνδιδασκαλία, αναφερόμαστε στα παιδιά σα να «ανήκουν» και στους-στις δυο εκπαιδευτικούς και όχι κάποια σχετίζονται περισσότερο με τον-την ένα-μια και άλλα με τον-την άλλο-η.
17. Μοιραζόμαστε τις ανάγκες μας. Το να μοιραζόμαστε τους προβληματισμούς, τις γνώσεις, τις πληροφορίες μας με τους συνεργάτες-τισες μας μας διευκολύνει στη δουλειά μας και μας κάνει πιο αποτελεσματικούς.
18. Πηγές, βοηθήματα. Η βιβλιογραφία γύρω από θέματα συνδιδασκαλίας έχει αυξηθεί θεαματικά τα τελευταία χρόνια. Το διαδίκτυο προσφέρει πολλές πηγές απ όπου θα μπορούσαμε να αντλήσουμε πολύτιμα στοιχεία για το εγχείρημά μας, τόσο σε θεωρητικό, όσο και σε πρακτικό επίπεδο.
19. Καλό είναι το μάθημα που σχεδιάζουμε να περικλείει διαφορετικού βαθμού δυσκολίες, ώστε τόσο οι καλοί, όσο και οι μετριοίτεροι να βρίσκουν κάτι που να τους ευχαριστεί και να μη βαριούνται.
20. Χρειάζεται να δείχνουμε διαρκώς στην τάξη ότι είμαστε ισότιμοι-ες και ότι συμφωνούμε ακόμη και στο να μη συμφωνούμε. Το να διαφωνούμε με τον-την συνεργάτη-τισά μας ενίοτε ακόμη και κατά τη

διάρκεια του μαθήματος δεν είναι τραγικό. Ας ρωτήσουμε την τάξη μας τι θα έκαναν εκείνοι-ες σε μια τέτοια περίπτωση.

21. Την ώρα του μαθήματος, όταν ο ένας-μια παραδίδει ή προτείνει μια δραστηριότητα, ο άλλος-η πρέπει να συμμετέχει είτε κυκλοφορώντας στην τάξη και προσέχοντας την ανταπόκρισή της, είτε εστιάζοντας σε πιθανές απορίες. Σε καμία περίπτωση δεν είναι η ώρα για να διορθώσουμε κάτι, να τακτοποιήσουμε φωτοτυπίες ή οτιδήποτε άλλο. Μπορούμε πάντα να συνεννοηθούμε εκ των προτέρων μεταξύ μας τι θα κάνουμε σε ανάλογες περιπτώσεις.
22. Ένα μικρό διάλειμμα δεν είναι ότι χειρότερο. Οι τελευταίες έρευνες ισχυρίζονται ότι το μυαλό μας χρειάζεται κάθε 10-12 λεπτά μια μικρή παύση στη δραστηριότητα που κάνουμε, ώστε να μπορέσει να επεξεργαστεί και να κατανοήσει καλύτερα αυτά που έχουν ήδη παρουσιαστεί. Αυτό ισχύει σαφώς στην περίπτωση που το μάθημα γίνεται παραδοσιακά, πχ με διάλεξη. Κάποιοι προτείνουν διάφορες δραστηριότητες των 2-3 λεπτών, όπως το πέταγμα, από τους μαθητές-τριες, μιας μικρής μπάλας στο καλάθι της τάξης (μίμηση του μπάσκετ) ή κάτι άλλο. Όταν οι μαθητές αρχίζουν να στηρίζουν το κεφάλι τους με το χέρι, ή ακουμπούν το στυλό κάτω, η γυρίζουν δεξιά-αριστερά το κεφάλι τους, είναι προφανές ότι μια μικρή παύση θα ήταν ότι πρέπει.
23. Η ομαδική δουλειά, η δουλειά σε ομάδες δηλαδή, πρέπει να γίνει συνείδηση των μαθητών-τριων. Το να τους-τις ρωτάμε πως βλέπουν τα πράγματα, αν η συνεργασία μεταξύ τους τους ωφελεί ή τους βοηθάει, ποια είναι τα πιθανά προβλήματα που αντιμετωπίζουν ή πως θα βελτιώσουμε την όλη διαδικασία, από τη μια τους εμπλέκει στην όλη διαδικασία και από την άλλη βοηθάει εμάς να σταθμίσουμε καλύτερα τα πράγματα και την πορεία μας. Οι ομάδες που δημιουργούμε δεν είναι αναγκαίο να περιέχουν ίδιο αριθμό μαθητών, μπορούν και να ποικίλουν και να μεταβάλλονται ανάλογα με τις ανάγκες των μαθητών πρώτιστα.
24. Το κλίμα στην τάξη. Η δημιουργία ενός θετικού κλίματος στην τάξη αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για να επιτύχουμε τους σκοπούς μας. Για να επιτευχθεί αυτό ας έχουμε κατά νου ότι απευθυνόμαστε σε όλους τους μαθητές και όχι μόνο σε όσους «πάμε». Αν ξεκινάμε το μάθημα με αρνητικές παρατηρήσεις, φωνές ή ποινές, τότε μόνο θετικό κλίμα δεν καλλιεργούμε. Ας αναλογιζόμαστε το τι κάναμε εμείς, και οι δυο, για τη δημιουργία θετικού κλίματος.
25. Η επανάληψη μήτηρ μαθήσεως. Το γνωστό λατινικό *repetitio mater studioyrum* πρέπει να το έχουμε συστηματικά κατά νου όταν συν-διδάσκουμε. Δεν διστάζουμε ούτε να επαναλαμβάνει ο ένας-μια κάτι που είπε ο άλλος-η, ούτε να δίνει διευκρινήσεις και επεξηγήσεις. Με τον τρόπο αυτό οι μαθητές-τριες μας μπορεί να κατανοήσουν και να εμπεδώσουν καλύτερα αυτά που τους διδάσκουμε.

26. Με τη βαρεμάρα στο μάθημα τι κάνουμε; Ας ξεκινήσουμε ρωτώντας τους εαυτούς μας τι σκεφτόμαστε να κάνουμε, ώστε το μάθημα να μην είναι βαρετό και μετά ας ρωτήσουμε και τους μαθητές-τριες μας τι θα ήθελαν εκείνοι-ες. Η εναλλαγή δραστηριοτήτων μπορεί να είναι ένα καλό αντίδοτο στη βαρεμάρα ή τη διάσπαση προσοχής.
27. Το χιούμορ γενικότερα και το γέλιο επιτρέπονται; Όλοι-ες δεχόμαστε πως το χιούμορ ελαφραίνει καταστάσεις, σπάει μονοτονίες, προσφέρει ένα αναγκαίο διάλειμμα και τελικά συνεισφέρει ουσιαστικά στη μαθησιακή διαδικασία. Αρα όχι απλώς επιτρέπονται, αλλά και επιβάλλονται σε ισορροπημένες δόσεις.
28. Υψηλά standards για όλους. Ας έχουμε κατά νου πως σε μια τάξη υπάρχουν μεγαλοφυΐες, μετριότητες, άτομα με προβλήματα έκφρασης, άλλοι-ες που μαθαίνουν αργά, και άλλοι-ες με διάφορα μαθησιακά «ζητήματα». Όλοι αυτοί-ες πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την προετοιμασία και τη διεξαγωγή του μαθήματος, αν θέλουμε να επιτύχουν όλοι σε αυτό που αναζητούν.
29. Έχουμε δικαίωμα να «μας τη δώσει» κατά το μάθημα; Με δυο καθηγητές-τριες στην τάξη αυτό μπορεί να λυθεί εύκολα. Αλλάζουμε ρόλους (με ένα νεύμα μπορούμε να το τακτοποιήσουμε), κάνουμε ένα μικρό προσωπικό διάλειμμα λίγων λεπτών και προσπαθούμε να μην αφήσουμε να μας «πάρει από κάτω». Ο-η συνεργάτης-τισα μας μπορεί να αποδειχθεί πολύτιμος-η τη στιγμή εκείνη. Ας το προετοιμάσουμε κι αυτό, ώστε να ξέρουμε τι θα κάνουμε την κρίσιμη στιγμή.
30. Αρχίζουμε το μάθημα μαζί και παραμένουμε μαζί σε όλη τη διάρκειά του. Όταν οι συν-διδάσκοντες-ουσες είναι στην ώρα τους και ξεκινούν μαζί το μάθημα τα μηνύματα που λαμβάνει η τάξη είναι προς μια θετική κατεύθυνση, αντίθετα με ότι συμβαίνει όταν ο-η καθένας-μια έρχεται σε διαφορετική στιγμή ή βγαίνει από την αίθουσα για διάφορους λόγους. Πρέπει να γίνει σαφές στη διεύθυνση του σχολείου, τους γονείς ακόμη και τους συναδέλφους πως δεν χρειάζεται να διακόπτουν την εκπαιδευτική διαδικασία με διάφορες προφάσεις.
31. Ποικιλία: καλύτερα να έχουμε πολλά «πιάτα στο τραπέζι» παρά να πρέπει να φάμε το μοναδικό «πιάτο της ημέρας». Όπως και στην καθημερινότητά μας η ποικιλία μας βοηθάει να ξεπερνάει δυσκολίες το ίδιο μπορούμε να αναζητήσουμε σε πολλαπλά επίπεδα στην τάξη μας. Έχουμε και λέμε: Συχνή αλλαγή διδακτικής μεθόδου. Υπάρχει η τάση να χρησιμοποιείται η μέθοδος «ένας-μια διδάσκει, ένας-μια παρατηρεί και βοηθάει» πολύ περισσότερο από τις υπόλοιπες. Η επιμονή σε μια αποκλειστικά μέθοδο διδασκαλίας μπορεί να ακυρώσει σε μεγάλο βαθμό τα πλεονεκτήματα της συνδιδασκαλίας. Το να υπάρχει εναλλαγή στις μεθόδους κάνει το μάθημα πιο ελκυστικό και ασφαλώς πιο αποδοτικό. Μπορούμε να προβλέψουμε στο σχεδιασμό μας ποια μαθήματα θα διδάξουμε με κάθε μέθοδο. Το ίδιο ισχύει και με τη χρήση των βοηθημάτων στη διδασκαλία. Το να δείχνουμε συνεχώς ταινίες ή

να χρησιμοποιούμε ppt μπορεί να ευνοεί όσους-ες είναι οπτικοί τύποι, αλλά με τους-τις υπόλοιπους-ες τι γίνεται; Αντίστοιχα ερωτήματα μπορούν να εγερθούν και με τον τρόπο εξέτασης. Το να υπάρχουν περισσότεροι τρόποι από τη μια μπορεί να βοηθάει πιο πολλούς-ες μαθητές-τριες να ανταποκριθούν, ενώ από την άλλη μας επιτρέπει να σχηματίσουμε καλύτερη γνώμη για εκείνους-ες.

32. Καταγράφουμε την εμπειρία μας και συλλέγουμε στοιχεία που θα μας βοηθήσουν και να την αξιολογήσουμε και να την βελτιώσουμε. Ας φτιάξουμε απλά ερωτηματολόγια τόσο για τους μαθητές μας και τους γονείς τους, όσο και για μας τους-τις ίδιους-ες. Ας ξεκινήσουμε με απλά ερωτήματα για το αν μας ευχαριστεί αυτό που κάνουμε, αν θεωρούμε ότι μας προσφέρει κάτι προσωπικά, αν βελτιώνει την τάξη μας κλπ. Αντίστοιχα μπορεί να είναι τα ερωτήματα για τους μαθητές-τριες μας. Προχωρώντας στη διδασκαλία μπορούμε να πάμε σε μεγαλύτερο βάθος και να θέσουμε ειδικότερα ερωτήματα.
33. Όποια προβλήματα εντοπίζουμε κατά τη διάρκεια της συνδιδασκαλίας, είτε με την τάξη, είτε μεταξύ μας τα συζητάμε κατά κύριο λόγο ανάμεσά μας. Το να εμπλέκονται τρίτοι, που δεν είναι και παρόντες-ουσες στην τάξη, στις δικές μας δυσκολίες, μάλλον χειροτερεύει παρά διευκολύνει τα πράγματα. Αντίθετα το να μοιραζόμαστε με άλλους-ες τις «επιτυχίες» μας βοηθάει στο να αποκτάμε πολύτιμους συμμάχους στην προσπάθειά μας.

Βασική πηγή: Wendy W. Murawski, Lisa Dieker: 50 Ways to Keep Your Co-Teacher, Strategies for Before, During, and After Co-Teaching, στο TEACHING EXCEPTIONAL CHILDREN , MAR/APR 2008

Προσαρμογή και προσθήκες: Γιάννης Μπαφούνης, Σεπτέμβριος 2018